

بررسی نقش «سازمان‌های مجازی» در ارتباطات انسانی مؤثر با رویکردی تفسیری به کنش رفتاری کاربران کافی‌نت‌های شهر دماوند رنگین نگار کرم زاده^۱ و سینا تفنگک‌چی^۲

چکیده:

عصر مجازی نهایت توسعه و پیشرفت فناوری اطلاعات در فضای سه‌بعدی و در محیطی مبتنی بر دانش است و تأثیرات شگرف اثر فضاهای مجازی در سرعت و فراوانی ارتباطات انسانی موضوعی است که نمی‌توان آن را نادیده گرفت. در این راستا پژوهش حاضر باهدف کلی بررسی دیدگاه و نقش «سازمان‌های مجازی» در ارتباطات انسانی مؤثر با رویکردی تفسیری به کنش رفتاری کاربران پسر و دختر فضای مجازی در شهر دماوند بر روی نمونه‌ای با انتخاب تصادفی خوشه‌ای طبقه‌ای به حجم ۳۴۵ از جامعه آماری کلیه جوانان بین ۱۷ تا ۳۶ ساله شهر دماوند که به کافی‌نت‌ها و مراکز ارتباطات رایانه‌ای شهر دماوند که در فروردین و اردیبهشت‌ماه سال ۱۳۹۴ مراجعه نموده‌اند و به روش پیمایشی انجام شده. جهت سنجش متغیرها از یک پرسشنامه محقق ساخته ۳۲ سؤالی با مقیاس لیکرت و با اعتباری معادل ۰/۹۰۱۸ در دختران و ۰/۷۱۱۶ در پسران استفاده شده که پس از تکمیل، داده‌ها با نرم افزار SPSS در دو سطح توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است: (۱) بین میزان بهره‌برداری جوانان دختر و پسر از سازمان‌های مجازی و ارتباطات انسانی مؤثر آن‌ها در زنان رابطه معنی‌داری وجود ندارد اما در بین مردان رابطه معنی‌داری وجود دارد. (۲) $(p < 0/01)$ بین میزان آشنایی جوانان دختر و پسر شهر با دولت الکترونیک و دیدگاه آن‌ها نسبت به تأثیر دولت الکترونیک بر توسعه فرهنگی-اقتصادی و اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود دارد (۳) $(p < 0/01)$ بین میزان آشنایی جوانان دختر و پسر با دولت الکترونیک و دیدگاه آن‌ها نسبت به گسترش دولت الکترونیک رابطه معنی‌داری وجود دارد (۴) $(p < 0/01)$ بین میزان بهره‌برداری زنان جوان از سازمان‌های مجازی و مؤلفه درک ارتباطات انسانی مؤثر آن‌ها در زنان رابطه معنی‌داری وجود ندارد. درحالی‌که در مردان رابطه معنی‌داری وجود دارد. (۵) $(p < 0/01)$ بین میزان بهره‌برداری جوانان دختر و پسر از سازمان‌های مجازی و مؤلفه نفوذ در نگرش‌ها در ارتباطات انسانی مؤثر آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد (۶) $(p < 0/01)$ و $(p < 0/05)$ بین میزان بهره‌برداری جوانان دختر و پسر از سازمان‌های مجازی و مؤلفه لذت و مسرت در ارتباطات انسانی مؤثر آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد (۷) $(p < 0/01)$ بین میزان بهره‌برداری جوانان دختر و پسر از سازمان‌های مجازی و مؤلفه گسترش روابط در ارتباطات انسانی مؤثر آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد (۸) $(p < 0/01)$ و $(p < 0/05)$ بین میزان بهره‌برداری جوانان دختر و پسر از سازمان‌های مجازی و مؤلفه کنش یا عمل در ارتباطات انسانی مؤثر آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد (۹) $(p < 0/01)$.

کلیدواژه‌ها: سازمان مجازی کنش رفتاری ارتباطات مؤثر انسانی فناوری اطلاعات

^۱ علوم اجتماعی، پیام نور واحد دماوند، ایران

^۲ دانشگاه آزاد واحد علوم تحقیقات

بیان مسئله

سازمان‌های مجازی به‌عنوان مجموعه‌ای از سازمان‌های کوچک با پراکندگی بسیار گسترده، موجودیت‌های مستقلی هستند که خود را برای برآورده ساختن نیازهای مشتریان با شرایط محیطی سازگار می‌کنند. از جمله عوامل موفقیت سازمان مجازی توانایی شکل‌دهی، انجام رسانی و خاتمه هر فعالیت در زمانی مشخص است و این یعنی اینکه در درون یک سازمان مجازی ساز و کار شکل‌دهی و پیکربندی مجدد در زمان مشخص نقش بسیار با اهمیتی دارد.

یکی از مساله‌هایی که موجب شد این پژوهش طراحی و اجرا شود، نقشی است که شکل‌گیری سازمان‌های مجازی بر روابط انسانی داشته است. نشان دادن جامعه اطلاعاتی امروز باید چشم‌انداز روشنی برای ادامه مسیر خود به سمت رشد و پویایی داشته باشد، می‌بایست بررسی نمود که آیا عصر مجازی می‌تواند دورنمای تحول درازمدت جامعه اطلاعاتی امروز باشد یا خیر؟ آیا در عصر مجازی بیشتر امور بشر به صورت غیر فیزیکی قابل انجام است یا خیر؟

نتیجه ابتدایی این تحول وسیع که ابعاد معنوی نیز به همراه دارد، آن است که فردگرایی و دیکتاتوری (به علت دو سویه بودن رسانه‌ها) از جوامع حذف و کار گروهی و تفکر جمعی که از طریق رسان‌های بر روی شبکه‌تار عنکبوتی امروزه شکل خواهد گرفت جایگزین می‌شود. «دانش محوری» اساس اداره جوامع مجازی خواهد شد و آموزش در طول عمر به‌عنوان نیاز اولیه بشر مطرح و جایگزین آموزش فعلی خواهد شد. تقریباً تمام امور اداره جوامع امروزی تغییر خواهد کرد و جهان جدیدی جایگزین جهان فعلی خواهد شد که در آن امکان برقراری عدالت و داشتن رفاه بیشتر حداقل بصورت مجازی برای همه فراهم می‌شود.

تعریف مفاهیم اساسی

ارتباطات: ارتباطات به‌عنوان فرآیند تبادل اطلاعات و انتقال مفاهیم نقش بسیار حساسی در برآوردن نیازهای هموار در حال تغییر انسان در ابعادی گسترده بر عهده دارد (دادگران، ۱۳۸۹: ۱۶).

ارتباطات انسانی مؤثر: ارتباط انسانی مؤثر آن است که فرستنده بتواند منظور خود را به گیرنده پیام برساند و گیرنده نیز قادر باشد پیام ارسالی از سوی فرستنده را به خوبی درک کند (شاه محمدی، ۱۳۹۰: ۸۲).

سازمان‌های مجازی: سازمان مجازی یک نوع خاصی از سازمان شبکه‌ای است که با استفاده از آخرین فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی مانند اینترنت همکاری با اشخاص و سازمان‌های دیگر را خارج از فضا، زمان و مرزهای سازمانی امکان‌پذیر می‌سازد (جاسبی، ۱۳۸۹: ۴۲).

بررسی نقش «سازمان‌های مجازی» در ارتباطات انسانی مؤثر با رویکردی تفسیری به کنش رفتاری... ۲۵۵ □

فناوری ارتباطات و دولت الکترونیک:

گسترش روزافزون داده‌ها (ابونوری و همکاران، ۱۳۸۸: ۲۲۵)، تمایل برای تغییر نگرش مردم (بروجردی علوی و بیگنه، ۱۳۹۳: ۳۲) و سرعت بالای ارتباطات جهانی که به واسطه‌ی رسانه‌های نوین میسر شده است (خرازی آذر، ۱۳۹۳، ب: ۱۴)، این امکان را فراهم کرده که نه تنها به تلاش‌های دولت کمک شود، بلکه متغیرهایی را نیز، ایجاد و عرضه کند (کواچ و رزنتیل، ۱۳۸۹: ۳۰) که در طول دهه‌ی اخیر بر استراتژی برنامه‌های اقتصادی و اجتماعی دولت نیز تأثیر گذاشته است (فرقانی و شاه قاسمی، ۱۳۸۸: ۱۳۸). یکی از این متغیرها طرح دولت الکترونیکی است که با تکیه بر متخصصان فنی به برنامه ریزی و سیاست گذاری در آن پرداخته شده است (همان: ۱۳۴). واژه‌ی دولت الکترونیک در سال ۱۹۹۷ میلادی در ادبیات سیاسی دولتی آمریکا مطرح گردید و در پی تحلیل کلاسیک مارکسیست‌ها از این واژه [هیئتی برای مدیریت کارهای جمعی بورژوازی] (زیلینیک، بی تا: بی جا)، مهندسی مجدد دولت منتها از طریق فناوری اطلاعات را دنبال می‌کرد. در سال ۱۹۹۸ موسسه‌ی ملی علم در آمریکا، نخستین برنامه‌ی دولت الکترونیک را برای پیاده سازی تهیه کرد.

عصر مجازی: عصر مجازی نهایت توسعه و پیشرفت فناوری اطلاعات در فضای سه‌بعدی و در محیطی مبتنی بر دانش است. بطور یقین گسترش عصر اطلاعات همراه با فناوری‌های پیشرفته موجود چهارمین موج تغییر را در آینده نزدیک در جهان به همراه خواهد داشت. تاریخ پیشرفت‌های بشر در طول سه عصر کشاورزی، عصر صنعت و عصر اطلاعات بعنوان سه موج تغییر اساسی اتفاق افتاده است. چهارمین موج تغییر یا عصر مجازی شرایط جدیدی را خلق خواهد نمود که بیشتر امور روزانه زندگی بشر مجازی خواهد شد. عصر مجازی مانند چتری هرکس را در هر زمان و هر جا زیر پوشش خواهد گرفت و محدودیت‌های زمانی، جغرافیایی و فضایی که بشر امروز با آن در ستیز است را از بین خواهد برد.

امکانات عصر مجازی بسیار زیاد است، به‌عنوان مثال، اقتصاد مجازی، تجارت مجازی، بانک‌داری مجازی، آموزش مجازی، دولت مجازی، ادارات مجازی، شرکت‌های مجازی، پول مجازی، خدمات و تفریحات مجازی بخشی از آن‌ها می‌باشند (خرازی آذر، ۱۳۸۷: ۱۱۲). برای وارد شدن به عصر مجازی باید سرعت CPU ها به چندین برابر وضعیت موجود افزایش یابد، شبکه‌های پرسرعت با پهنای باند بسیار بالا وجود داشته باشد و فناوری لازم برای ذخیره حجم بزرگی از داده بر روی حافظه‌های لیزری و ملکولی امکان‌پذیر شود و در نهایت، نرم‌افزارهای حقیقت مجازی بصورت روی خط و بدون تاریخ توسعه کمی و کیفی یابند.

مشکلات سر راه رسیدن به جامعه مجازی

پیامدهای رفاهی زیاد ناشی از گسترش فضای نوین هوشمند رسانه‌ها و تکنولوژی‌های نوین ارتباطات و اطلاعات (خرازی آذر، ۱۳۹۳، الف: ۵۱) در کنار زیان‌های اندک آن، در نهایت موجب شده است تا دولت‌ها هزینه‌های بسیاری را برای فرهنگ سازی و مهیا کردن زیربنای عرصه‌ی فناوری اطلاعات انجام دهند (ابونوری و همکاران: ۲۲۶)؛ با این حال بررسی تطبیقی مواضع مسئولان فرهنگی جوامع ایران و غرب، حکایت از برخوردی متفاوت در این زمینه دارد؛ به این معنا که مسئولان امور فرهنگی در ایران، بیشتر از آن که ترکیب توأم با فرصت و تهدید فناوری‌ها را پذیرفته، در صدد برنامه‌ریزی و بسترسازی برای افزایش فرصت‌های فناوری و کاهش تهدید آن‌ها باشند، بیشتر متوجه مقابله با تهدیدهای احتمالی فناوری‌ها شده‌اند و این امر، به جای بسترسازی فرهنگی برای استفاده‌ی جامعه از فرصت‌های فناوری‌های ارتباطی جدید، عملاً به فرصت سوزی تبدیل شده است (منطقی و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۹۴).

البته این مشکل تنها به کشورهای توسعه نیافته مربوط نبوده و کم و بیش در کشورهای توسعه یافته و خالق این فناوری‌ها نیز این واکنش‌ها معمول باشد. این واکنش‌ها همین حالا هم مشکلاتی را در جهان بوجود آورده است و باعث کاهش سرعت بعضی از فناوری‌ها شده است. امروزه به کشوری ثروتمند می‌گویند که از نظر توسعه ICT به مرحله خوبی از رشد رسیده باشد (واعظی و صداقت پور، ۱۳۹۱: ۲)، ضریب نفوذ اینترنت در آن‌ها بالای ۵۰ باشد و مردم خدماتشان را از دولت در منزل از طریق دولت الکترونیکی دریافت کنند. ورشکستگی شرکت‌های رایانه‌ای، مخابراتی و دات کام (com) در سال‌های ۱۹۹۷ و ۱۹۹۸ از نشانه‌های ضعف فرهنگی و شناخت علمی از پدیده‌های جدیدی مانند فناوری اطلاعات و ارتباطات بوده است. فاصله دیجیتالی نمادی از بی عدالتی را در جهان به رخ خواهد کشید و ممکن است زمینه‌ای برای تحمیل جنگ‌های ناخواسته در آینده شود.

الگوهای گوناگون شکل‌گیری سازمان مجازی ۱. الگوی وینگاند (۱۹۹۷)

وینگاند (۱۹۹۷) الگویی ارائه داد که در آن سه مشخصه یا ویژگی را برای سازمان‌های مجازی برشمرد: (۱) پودمانی بودن (۲) عدم تجانس (۳) توزیع زمانی و مکانی وی اعتقاد دارد که سازمان مجازی از تعدادی شرکت تشکیل گردیده که بسیار کوچک و قابل مدیریت‌اند و تصمیم‌گیری را غیرمتمرکز می‌نمایند. عدم تجانس به‌عنوان مشخصه‌ای دیگر نشان می‌دهد که سازمان مجازی از واحدهایی تشکیل شده که قدرت، توانایی و اثربخشی‌های متفاوتی

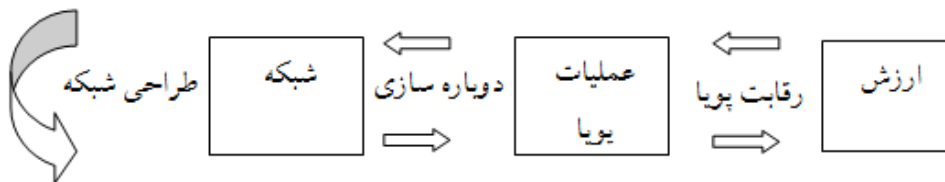
بررسی نقش «سازمان‌های مجازی» در ارتباطات انسانی مؤثر با رویکردی تفسیری به کنش رفتاری... ۲۵۷ □

دارند و سرانجام سازمان مجازی برای پیکره‌بندی مجدد باید دارای بخش‌هایی باشد که از لحاظ زمانی و مکانی در یک جا نیستند.

۲. الگوی کیتزی (۱۹۹۸)

در زمینه طراحی و پیاده‌سازی سازمان مجازی الگویی مطرح کرد که در این الگو نوعی ساز و کار پویا توضیح داده شده است. او این تئوری را براساس سه اصل مطرح می‌کند:

- شبکه: مشتمل بر روابطی است که میان شرکا برای همکاری در یک بازار وجود دارد.
- عملیات مجازی: نوعی فرایند همکاری است که در آن قابلیت‌ها و منابع در دوره‌های ارزش با هم ترکیب می‌شوند.
- ارزش: عاملی است که سازمان مجازی را به دوباره‌سازی مجدد وا می‌دارد. شکل شماره یک بیانگر ارتباط میان این عوامل است (شکل ۱).

شکل ۱ ارتباط میان ارزش، شبکه و عملیات الگوی کیتزی (۱۹۹۸)

انگاره پسا صنعت گرایی یا بافت اجتماعی و پویه شناسی تحول فناوری اطلاعات

جامعه مبتنی بر اطلاعات را می‌توان به‌عنوان جامعه‌ای که بخش غالب اجتماع در کارهای فکری به جای کارهای فیزیکی درگیرند، تعریف نمود (آب روشن، ۱۳۹۲: ۲۴). در چنین جامعه‌ای بیشترین توجه به فعالیت‌های اطلاعاتی از قبیل: فراهم‌آوری، پردازش، تولید، ثبت، انتقال، اشاعه و مدیریت اطلاعات مبذول می‌گردد و بیشترین هزینه‌ها صرف فرایندهای اطلاعاتی می‌شود.

یکی از ویژگی‌های بارز تأثیر فناوری اطلاعات در بافت اجتماعی شبکه‌سازی است. انعطاف‌پذیری گسترده اطلاعاتی ناشی از فناوری‌ها امکان ایجاد کانال‌های جدید ارتباطی در سطحی جهان شمول را به وجود آورده است. در این شکل نوین اجتماعی نه تنها رویکردهای ارتباطی میان فردی بلکه سازمان‌ها و نهادها نیز قابل اصلاح یا تغییر می‌باشند. نمونه‌ای بارز از این تغییر سازمانی را می‌توان در ایجاد کتابخانه‌های مجازی، چک‌های الکترونیکی، ایجاد و توسعه کارت‌های اعتباری و شهرهای الکترونیکی و... مشاهده نمود. این در حالی است که در گذشته تغییر در ساختار روابط فردی یا

۲۵۸ □ فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی سال یازدهم، شماره چهارم، تابستان ۱۳۹۹

سازمانی نیازمند گونه ای از مخاطره و ریسک پذیری و یا حتی خطر انهدام سازمان ها نیز بود اما امروزه نه تنها می توان همراه با تغییرات فناوری، تغییرات اجتماعی را رغم زد بلکه می توان بدون امکان انهدام موجودیت سازمانی یا اجتماعی، موجودیتی جدید را خلق کرد. از آنجایی که فناوری جدید اطلاعاتی در تعاملی تنگاتنگ با جامعه انسانی است، توجه به تحولات و نتایج ناشی از آن نیز از اهمیت فراوانی برخوردار می باشد که به اجمال مورد بررسی قرار می گیرد.

اطلاعات و گسترش پدیده جامعه جهانی

امروزه این فناوری و اطلاعات است که قلمرو شکل گیری امور انسانی را عمیقاً تغییر داده، به مردم اجازه می دهد در زمانی کوتاه چیزهای بیشتر و دارای پیامدهای گسترده تر از آنچه را که پیش تر تصور می شد، تجربه کنند. فناوری جوامع محلی، ملی و بین المللی را بسیار بیشتر از گذشته به یکدیگر وابسته می کند. جوامع فرامرزیهای محلی و فرهنگها، به عنوان قسمتی از یک اجتماع جهانی به سوی یک فرهنگ و ملیت سوق داده می شوند که خود گامی برای ایجاد یک هویت جهانی است.

دولت الکترونیک، این توان را دارد که فرایندهای اجرایی سازمان ها را تسهیل کند و هزینه ها را از طریق یکپارچه سازی و حذف سامانه های مازاد کاهش دهد. کارآمد ساختن عملیات دولتی جهت تضمین پاسخگویی سریع به نیازهای شهروندان نیز از طریق دولت الکترونیک امکان پذیر می گردد. دولت الکترونیک، بر خلاف رویکردی که در بسیاری از کشورهای در حال توسعه و به ویژه خاورمیانه مشاهده می شود شامل کامپیوتر دادن به مقامات و کارمندان دولتی، اتوماتیک کردن رویه های علمی قدیمی یا صرفاً ارائه اطلاعات نهادها و وزارت خانه ها روی وب سایت، یا ایجاد وب سایت های وزارت خانه ای نیست.

دولت الکترونیک شیوه ای برای مدیریت اثر بخش دولت ها (رجب زاده، ۱۳۹۰: ۳) به منظور استفاده از فناوری جدید می باشد که به افراد تسهیلات اصلاح کیفیت خدمات و ارائه ی فرصت های گسترده ی لازم جهت دسترسی مناسب به اطلاعات و خدمات دولتی تر برای مشارکت در فرایندها و نمادهای مردم سالار را اعطا می کند. همچنین دولت الکترونیک، یک دولت ارقامی دیجیتالی بدون ساختمان و دیوار و سازمانی مجازی است که خدمات دولتی را به صورت بلاواسطه به مشتریان ارائه می دهد و موجب مشارکت آنان در فعالیت های گوناگون می گردد (زبردست، ۱۳۸۹: ۳).

ارتباط انسانی از راه اینترنت

بسیاری از فیلسوفانی که درباره اینترنت نوشته اند این بحث را به میان کشیده اند که ارتباط افراد از طریق اینترنت به شیوه های مختلف نسبت به انواع معمول و روزمره ی ارتباط که با حضور جسمی

بررسی نقش «سازمان‌های مجازی» در ارتباطات انسانی مؤثر با رویکردی تفسیری به کنش رفتاری... ۲۵۹ □

افراد همراه است، حالتی تقلیل یافته دارد. برای مثال «هیوبرت دریفوس» در کتاب خود با نام (درباب اینترنت) استدلال می‌کند که:

(درک ما از واقعیت، اشیاء، افراد و توانایی ما در برقراری ارتباط مؤثر با آن‌ها به شیوه ای که بدن ما به نحوی بی سر و صدا در پس زمینه عمل می‌کند ارتباط دارد). توانایی بدن ما در دستیابی به چیزها (اشیاء)، فراهم آورنده درک ما از واقعیت کاری است که انجام می‌دهیم و آماده‌ایم که انجام دهیم. همه این امور را بدن ما آنقدر بی‌دردسر، فراگیر و موفق انجام می‌دهد که ما ندرتاً متوجه آن می‌شویم و این بدان علت است که بدین سادگی به این نتیجه‌گیری می‌رسیم که در فضای (مجازی) می‌توان بدون حضور جسمی ارتباط برقرار نمود چراکه امکان ارتباطی کامل از این نوع (در فضای مجازی اینترنت) ناممکن است (نجاتی حسینی، ۱۳۸۸: ۱۲۷).

درک کردن اینکه چرا فیلسوفان این گونه مباحث را مطرح می‌کنند آسان است. به نظر می‌رسد که بسیاری از جنبه‌های ارتباط شخصی ما به تماس چهره به چهره و مستقیم نیاز داشته باشد. برای مثال دریفوس استدلال می‌کند که اعتماد به اشخاص دیگر تا حدی براساس این تجربه است که آن‌ها از آسیب‌پذیری ما در یک موقعیت رودررو هنگامی که فرصت استفاده از آن وجود دارد بهره نمی‌برند (دالگرن، ۲۰۰۴ به نقل از نجاتی حسینی، ۱۳۸۸: ۱۱۱). حتی اگر این استدلال را نپذیریم، به نظر می‌آید که حقیقتی در این امر وجود دارد که ما می‌توانیم به حد معینی از اطمینان به افراد هنگام دیدار مستقیم و شخصی با آن‌ها دست یابیم که در روابط آن لاین (بر روی شبکه) (حتی به صورت دیداری و شنیداری) در دسترس نیست. به خصوص امکان فریبکاری آشکار در یک موقعیت مستقیم و رودررو به حداقل می‌رسد. همانطور که گردون گراهام و بسیاری دیگر اشاره کرده‌اند بر روی اینترنت بسیار آسان است که افراد را با اختراع کردن شخصیت‌هایی کاملاً تخیلی فریب داد، امری که در دنیای غیرمجازی امکان آن بسیار مشکل‌تر است. بنابراین به این دلیل و دلایل مشابه، عقیده بر این است که روابط از اینترنتی در مقایسه با روابط «واقعی» و همراه با حضور جسمی، روابطی ضعیف هستند (مهدیزاده و عنبرین، ۱۳۸۸: ۴).

امر قابل توجه در ارتباط از طریق اینترنت اینست که خصوصیتی که معیار قضاوت ما درباره افراد در دنیای غیرمجازی است، در دنیای مجازی اینترنت عمدتاً مشاهده‌ناپذیر هستند. طنز قضیه در اینست که مشخصه ارتباطات از طریق اینترنت یعنی فقدان رابطه چهره به چهره، نبود حضور جسمی که فریبکاری و جعل هویت آشکار را ممکن می‌کند - در عین حال مانع گرایش به کلیشه‌پردازی و هویت‌سازی می‌شود. البته نباید در مورد این نتیجه‌گیری مبالغه کرد. حتی در روابطی که کاملاً به واسطه کلمات نوشته شده است، مثلاً در گپ‌های اینترنتی، ما هنوز درباره افراد به داوریهایی دست

۲۶۰ □ فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی سال یازدهم، شماره چهارم، تابستان ۱۳۹۹

می‌زنیم که فراتر از شواهد موجود است. اما به هر حال این احتمال وجود دارد که در این نوع ارتباط‌های اینترنتی عمدتاً براساس محتوای واقعی ارتباط با یک شخص داوری کنیم که با احتمال بیشتری بیانگر جنبه‌هایی از شخصیت افراد است که خودشان آن‌ها را مهم می‌شمرند.

سازمان‌های مجازی و ارتباطات انسانی

نظریه اسکات درباره سازمان‌های امروزی

اسکات (۱۹۹۸) معتقد است که پیچیدگی، عدم قطعیت و گستردگی ارتباطات داخلی جزو مشخصات محیطی کسب و کار سازمان‌های امروزی است. سازمان‌های مجازی پیچیدگی و عدم قطعیت را با همکاری و هماهنگی در یک شبکه سازمانی به حداقل می‌رسانند و از این طریق می‌توانند در دنیای کسب و کار امروزی باقی بمانند. پس به طور کلی سازمان مجازی شبکه ای موقت از شبکه‌های مستقل است که می‌تواند به سرعت از فرصت‌ها استفاده کند (داویدون و مالونه، ۱۹۹۳ و والیدمن، ۱۹۹۸).

سازمان‌های مجازی

سرعت شاید مهم‌ترین ثروت در هزاره سوم و عصر جدید موسوم به عصر اطلاعات باشد (خرازی آذر، ۱۳۸۷: ۱۱۹؛ واعظی و صداقت پور، ۱۳۹۱: ۲). برای کاستن زمان پاسخگویی و بهبود انعطاف‌پذیری (هاشمی، ۱۳۸۷: ۱۷۳)، باید شکل کاملاً جدیدی از سازمان‌ها بوجود آیند. سازمان‌های مجازی که امروزه با سرعت بالایی در حال شکل‌گیری هستند می‌توانند پاسخی به این نیازهای جدید باشند. تحول الکترونیکی به طرق مختلف تجارت را تغییر داده است. ساختارهای سازمانی سنتی، دیگر نمی‌توانند با این تحولات سازگار باشند. سرعت روز افزون جهانی سازی و تغییرات شدید (عقیلی و همکاران، ۱۳۹۰: ۳۳)، نیازمندی به یک ساختار تجاری که بتواند این شرایط را به بهترین وجه بکار گیرد، حیاتی ساخته است. عدم توجه بسیاری از شرکت‌ها به این شرایط جدید باعث ورشکستگی آن‌ها شده است. بازار جدید نیازمند سازگاری مداوم و واکنش‌های فوری است. سرعت هم اکنون یک شاخص رقابتی است و در نتیجه مدل قدیمی و کلاسیک تجارت رنگ خواهد باخت. امتیازات رقابتی گذشته دیگر دوام ندارد، استراتژی‌های مبتنی بر هزینه به سختی باقی مانده و دوام می‌آورند.

سازمان‌ها و شرکت‌هایی که در یک سازمان حجم وسیعی از فعالیت‌ها را انجام می‌دادند، جای خود را به شرکت‌های کوچکی داده‌اند که برای جلب رضایت مشتریانشان روی فعالیت خاصی متمرکز شده‌اند. در بازار و عصر جدید سازمان‌هایی که از دانش، افراد متخصص و فناوری‌های روز به خوبی استفاده نمایند موفق‌تر هستند. کوچک شدن، مهندسی مجدد و تمرکز، برخی از رویکردهایی هستند که شرکت‌ها برای شناسایی فعالیت‌های بدون ارزش افزوده روی آن‌ها حساب می‌کنند. فعالیت‌های

بررسی نقش «سازمان‌های مجازی» در ارتباطات انسانی مؤثر با رویکردی تفسیری به کنش رفتاری ... ۲۶۱ □

اقتصادی شبکه‌ای و تبادل اطلاعات اقتصادی فواید زیادی را برای استراتژی منبع یابی بیرونی به ارمغان آورده است.

طبق تعریف سازمان‌هایی که دارای سرمایه‌های غیر ملموس مشخص بوده و از مرزهای سنتی فراتر رفته‌اند، سازمان‌های مجازی نام دارند. چنین سازمان‌هایی در تجارت خود از شرکای خارجی استفاده می‌کنند که به آن‌ها دست اندرکاران سازمان مجازی می‌گویند. در حقیقت یک سازمان مجازی یک سازمان مبتنی بر شبکه است. برای اینکه یک سازمان خود را از ساختار موجود خارج ساخته و به حالت مجازی درآید نیازمند تغییرات سازمانی و تجدید ساختار در فرآیندها و عملکردهای سازمانی است که این امر با توجه به مقاومت طبیعی افراد در مقابل تغییر بسیار مشکل خواهد بود با تعریف کامل‌تری می‌توان بیان کرد که سازمان مجازی یک نوع خاصی از سازمان شبکه‌ای است که با استفاده از آخرین فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی مانند اینترنت و اینترنت مراد و همکاری با اشخاص و سازمان‌های دیگر را خارج از فضا، زمان و مرزهای سازمانی امکان پذیر می‌سازد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر در دو سطح کتابخانه‌ای و میدانی انجام شده است. در سطح کتابخانه‌ای به بررسی پیشینه تحقیق پرداخته شده است و نظریات جامعی در این زمینه جمع‌آوری شده است و در سطح میدانی نیز روش پیمایشی مورد استفاده قرار گرفته است. ترزال بیکر (۱۹۸۸) معتقد است تحقیق پیمایشی توصیفی است از نگرش و رفتار جمعیتی براساس انتخاب نمونه‌ای تصادفی و معرف از افراد آن جمعیت و پاسخ آن‌ها به یک رشته سؤال.

در پژوهش حاضر جامعه آماری عبارت است از کلیه جوانان بین ۱۷ تا ۳۶ ساله شهر دماوند که به کافی‌نت‌ها و مراکز ارتباطات رایانه‌ای شهر دماوند در فروردین و اردیبهشت‌ماه سال ۱۳۹۴ مراجعه نموده‌اند، می‌باشد. حجم جامعه آماری بر اساس تخمین آماری در این ماه حدود ۳۳۸۰ نفر می‌باشد. البته مراجعه مکرر از این آمار کسر شده است و تنها تعداد افرادی که مراجعه داشته‌اند لحاظ شده است.

ر پژوهش حاضر نیز از تعداد ۳۴۵ از افراد جامعه آماری به‌عنوان نمونه مورد بررسی انتخاب شده‌اند.

در پژوهش حاضر تعداد ۳۴۵ نفر از مراجعه کنندگان پسر و دختر جامعه مورد نظر به‌عنوان نمونه آماری مورد بررسی قرار گرفته‌اند. حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران به شرح زیر محاسبه شده است (رفیع پور، ۱۳۷۰).

$$n = \frac{Nt^2 pq}{Nd^2 + t^2 pq}$$

در پژوهش حاضر اعداد زیر در فرمول فوق جایگزین و محاسبه شد:

$$t = 1/96 \text{ توزیع نرمال } t \text{ در سطح معنی داری } 0/05$$

$$p = 0/5 \text{ احتمال وجود صفت در نمونه آماری}$$

$$p = 0/5 \text{ احتمال عدم وجود صفت در نمونه آماری}$$

$$d = 0/05 \text{ احتمال عدم وجود صفت در نمونه آماری}$$

$$N = 3380 \text{ حجم جامعه آماری}$$

$$n = \frac{3380 \times 1/96^2 \times 0/25}{3380 \times 0/05^2 + 1/96^2 \times 0/25} = 344/82$$

با توجه به اینکه این مقدار حداقل حجم نمونه است، عدد ۳۴۵ به عنوان حجم نمونه مورد بررسی تعیین شد.

در پژوهش حاضر جهت سنجش متغیرهای مورد بررسی و بدست آوردن اطلاعات لازم از یک پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است. این پرسشنامه که با مطالعات جانبی و با استفاده از نظرات صاحب نظران امر سنجش طراحی شد دارای ۳۲ سؤال بوده و در اکثر سؤالات آن از مقیاس لیکرت با طیف‌های (۱ بسیار زیاد، ۲ زیاد، ۳ کم و ۴ بسیار کم استفاده شده است. این پرسشنامه در مجموع ۴۵ مقوله را در مورد نمونه مورد بررسی مورد سنجش قرار داده است.

سپس پرسشنامه‌ها جمع‌آوری شده و داده‌های بدست آمده وارد رایانه شده تا با نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرند.

الف) توصیف مشخصات پاسخگویان

جدول ۱: توزیع فراوانی جنس، سن، مدرک تحصیلی، وضعیت اشتغال به صورت کلی						
مرد			زن			گزینه‌ها
درصد فراوانی تراکمی	درصد فراوانی	فراوانی	درصد فراوانی تراکمی	درصد فراوانی	فراوانی	
			۲۸/۷	۲۸/۷	۹۹	زن
۱۰۰	۷۱/۳	۲۴۶				مرد
۳۴۵						مجموع
۲۹/۷	۲۹/۷	۷۳	۳۱/۳	۳۱/۳	۳۱	۱۸-۱۶

بررسی نقش «سازمان‌های مجازی» در ارتباطات انسانی مؤثر با رویکردی تفسیری به کنش رفتاری... ۲۶۳ □

۵۱/۲	۲۵/۵	۵۳	۶۰/۶	۲۹/۳	۲۹	۲۱-۱۹
۸۴/۶	۳۳/۳	۸۲	۸۴/۸	۲۴/۲	۲۴	۲۴-۲۲
۹۵/۹	۱۱/۴	۲۸	۱۰۰	۱۵/۲	۱۵	۲۷-۲۵
۱۰۰	۴/۱	۱۰	۱۰۰	۰	۰	۲۸ و بالاتر
	۱۰۰	۲۴۶		۱۰۰	۹۹	مجموع
۴۴/۷	۴۴/۷	۱۱۰	۸/۱	۸/۱	۸	شاغل
۷۶	۳۱/۳	۷۷	۸۵/۹	۷۷/۸	۷۷	بیکار
۱۰۰	۲۴	۵۹	۱۰۰	۱۴/۱	۱۴	بدون پاسخ
	۱۰۰	۲۴۶		۱۰۰	۹۹	مجموع
۰	۰	۰	۱۲	۱۲/۱	۱۲	زیر دیپلم
۴۴/۷	۴۴/۷	۱۱۰	۵۰/۵	۳۸/۴	۳۸	دیپلم
۷۲/۴	۲۷/۶	۶۸	۳۷/۷	۲۳/۲	۲۳	فوق دیپلم
۹۶/۷	۲۴/۴	۶۰	۱۰۰	۲۶/۳	۲۶	لیسانس
۱۰۰	۳/۳	۸	۱۰۰	۰	۰	فوق لیسانس
	۱۰۰	۲۴۶		۱۰۰	۹۹	مجموع

ب) بررسی فرضیه‌های پژوهش:

از آنجا که ارتباطات انسانی مؤثر دارای پنج مؤلفه اساسی می‌باشد برای هر یک از این مؤلفه‌ها یک فرضیه فرعی تدوین شده بود که آزمون آن‌ها در ادامه آمده است.

بررسی فرضیه فرعی اول

به نظر می‌رسد بین میزان بهره‌برداری جوانان شهر دماوند از سازمان‌های مجازی و مولفه‌ی درک در ارتباطات انسانی مؤثر آن‌ها رابطه وجود دارد.

برای بررسی این فرضیه ضمن رسم جدول دو بعدی به تفکیک جنسیت، جهت بررسی رابطه بین متغیرها از آزمون غیر پارامتریک خی دو استفاده شده است. توزیع فراوانی دو بعدی متغیرهای فرضیه فرعی اول و نتایج آزمون خی دو در جدول‌های زیر آمده است.

۲۶۴ □ فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی سال یازدهم، شماره چهارم، تابستان ۱۳۹۹

جدول ۲: جدول توزیع فراوانی دو بعدی متغیرهای مورد بررسی در فرضیه فرعی اول / زنان

مجموع	میزان بهره‌برداری از سازمان‌های مجازی			مؤلفه درک درارتباطات انسانی مؤثر
	کم، بسیار کم یا اصلاً	تا حدودی	بسیار زیاد و زیاد	
۴۵	۴	۱۲	۲۹	بسیار زیاد و زیاد
۳	۰	۰	۳	تا حدودی
۵۱	۴	۲۳	۲۴	کم، بسیار کم و اصلاً
۹۹	۸	۳۵	۵۶	مجموع

جدول ۳: جدول توزیع فراوانی دو بعدی متغیرهای مورد بررسی در فرضیه اصلی اول / مردان

مجموع	میزان بهره‌برداری از سازمان‌های مجازی			مؤلفه درک درارتباطات انسانی مؤثر
	کم، بسیار کم یا اصلاً	تا حدودی	بسیار زیاد و زیاد	
۱۱۷	۸	۱۸	۹۱	بسیار زیاد و زیاد
۵۶	۰	۰	۵۶	تا حدودی
۷۳	۸	۲۸	۳۷	کم، بسیار کم و اصلاً
۲۴۶	۱۶	۴۶	۱۸۴	مجموع

نتایج آزمون خی دو مربوط به فرضیه فرعی اول در جدول ۴ آمده است.

جدول ۴: نتایج آزمون خی دو جهت بررسی رابطه بین متغیرهای فرضیه فرعی اول

جنسیت	مقدار خی دو	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
زن	۵/۹۸۳	۴	۰/۲۰۰
مرد	۴۲/۷۰۲	۴	۰/۰۰۰۰

همانگونه که در جدول ۴ ملاحظه می‌شود:

در بین زنان، با توجه به اینکه سطح معنی‌داری محاسبه شده از ۰/۰۵ بزرگ‌تر است فرضیه صفر رد نشده است. بنابراین می‌توان اظهار داشت که فرضیه پژوهشی مبنی بر اینکه بین میزان

بررسی نقش «سازمان‌های مجازی» در ارتباطات انسانی مؤثر با رویکردی تفسیری به کنش رفتاری... ۲۶۵ □

بهره‌برداری زنان جوان دماوند از سازمان‌های مجازی و مؤلفه درک ارتباطات انسانی مؤثر آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد، مورد تأیید قرار نگرفته است.

در بین مردان، با توجه به اینکه سطح معنی‌داری محاسبه شده از ۰/۰۱ کوچک‌تر است فرضیه صفر در سطح معنی‌داری ۰/۰۱ رد شده است. بنابر این با اطمینان ۹۹٪ می‌توان اظهار داشت که فرضیه پژوهشی مبنی بر اینکه بین میزان بهره‌برداری مردان جوان دماوند از سازمان‌های مجازی و مؤلفه درک در ارتباطات انسانی مؤثر آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد، مورد تأیید قرار گرفته است. علاوه بر این جدول ۵ شدت رابطه و ضریب تعیین را نشان می‌دهد.

جدول ۵ ضریب کرامر و ضریب تعیین متغیرهای فرضیه فرعی اول		
جنسیت	ضریب همخوانی کرامر	ضریب تعیین
زن	۰/۱۷۴	۳/۰۳
مرد	۰/۲۹۵	۸/۷

جدول ۵ حاکی از آن است که: با توجه به مقدار ضریب همبستگی کرامر برای گروه مردان، شدت رابطه بین متغیرها در حد پایین بوده همچنین مقدار ضریب تعیین نشانگر آن است که در مردان تنها ۸/۷ درصد از واریانس میزان مؤلفه درک در ارتباطات انسانی مؤثر مردان جوان دماوند توسط بهره‌برداری آن‌ها از سازمان‌های مجازی تبیین می‌شود. و برای زنان نیز با توجه به معنادار نبودن رابطه بین متغیرها ضریب همخوانی قابلیت تعمیم به جامعه آماری نداشته بنابر این از تفسیر آن صرف نظر شده است.

بررسی فرضیه فرعی دوم

به نظر می‌رسد بین میزان بهره‌برداری جوانان شهر دماوند از سازمان‌های مجازی و مولفه‌ی نفوذ در نگرش‌ها در ارتباطات انسانی مؤثر آن‌ها رابطه وجود دارد.

برای بررسی این فرضیه ضمن رسم جدول دو بعدی به تفکیک جنسیت، جهت بررسی رابطه بین متغیرها از آزمون غیر پارامتریک خی دو استفاده شده است. توزیع فراوانی دو بعدی متغیرهای فرضیه فوق و نتایج آزمون خی دو در جدول‌های ۶ و ۷ آمده است.

جدول ۶: جدول توزیع فراوانی دو بعدی متغیرهای مورد بررسی در فرضیه فرعی دوم (زنان)

مجموع	میزان بهره‌برداری از سازمان‌های مجازی			مؤلفه نفوذ در نگرش‌ها درارتباطات انسانی مؤثر
	کم، بسیار کم یا اصلاً	تا حدودی	بسیار زیاد و زیاد	
۳۱	۴	۱۲	۱۵	بسیار زیاد و زیاد
۳۶	۴	۱۶	۱۶	تا حدودی
۳۲	۰	۷	۲۵	کم، بسیار کم و اصلاً
۹۹	۸	۳۵	۵۶	مجموع

جدول ۷: جدول توزیع فراوانی دو بعدی متغیرهای مورد بررسی در فرضیه اصلی اول (مردان)

مجموع	میزان بهره‌برداری از سازمان‌های مجازی			مؤلفه نفوذ در نگرش‌ها درارتباطات انسانی مؤثر
	کم، بسیار کم یا اصلاً	تا حدودی	بسیار زیاد و زیاد	
۶۵	۰	۱۰	۵۵	بسیار زیاد و زیاد
۸۴	۰	۱۰	۷۴	تا حدودی
۹۷	۱۶	۲۶	۵۵	کم، بسیار کم و اصلاً
۲۴۶	۱۶	۴۶	۱۸۴	مجموع

نتایج آزمون خی دو در جدول ۸ آمده است.

جدول ۸: نتایج آزمون خی دو جهت بررسی رابطه بین متغیرهای فرضیه فرعی دوم

جنسیت	مقدار خی دو	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
زن	۱۰/۴۰۳	۴	۰/۰۳۴
مرد	۳۷/۵۱۱	۴	۰/۰۰۰

همانگونه که در جدول ۸ ملاحظه می‌شود:

در بین زنان، با توجه به اینکه سطح معنی‌داری محاسبه شده از ۰/۰۱ بزرگ‌تر و از ۰/۰۵ کوچک‌تر است فرضیه صفر در سطح معنی‌داری ۰/۰۵ رد شده است. بنابر این با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان اظهار داشت که فرضیه پژوهشی مبنی بر اینکه بین میزان بهره‌برداری زنان جوان دماوند از سازمان‌های مجازی و مؤلفه نفوذ در نگرش‌ها در ارتباطات انسانی مؤثر آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد، مورد تأیید قرار گرفته است.

در بین مردان، با توجه به اینکه سطح معنی‌داری محاسبه شده از ۰/۰۱ کوچک‌تر است فرضیه صفر در سطح معنی‌داری ۰/۰۱ رد شده است. بنابر این با اطمینان ۹۹٪ می‌توان اظهار داشت که فرضیه پژوهشی مبنی بر اینکه بین میزان بهره‌برداری مردان جوان دماوند از سازمان‌های مجازی و

بررسی نقش «سازمان‌های مجازی» در ارتباطات انسانی مؤثر با رویکردی تفسیری به کنش رفتاری... ۲۶۷ □

مؤلفه نفوذ در نگرش‌ها در ارتباطات انسانی مؤثر آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد، مورد تأیید قرار گرفته است. علاوه بر این جدول ۹ شدت رابطه و ضریب تعیین را نشان می‌دهد.

جدول ۹ ضریب کرامر و ضریب تعیین متغیرهای فرضیه فرعی دوم		
جنسیت	ضریب همخوانی کرامر	ضریب تعیین
زن	۰/۲۲۹	۳/۰۳
مرد	۰/۲۷۶	۸/۷

جدول ۹ حاکی از آن است که با توجه به مقدار ضریب همبستگی کرامر برای گروه زنان، شدت رابطه بین متغیرها در حد پایین بوده همچنین مقدار ضریب تعیین نشانگر آن است که در مردان تنها ۳/۰۳ درصد از واریانس میزان مؤلفه نفوذ در نگرش‌ها در ارتباطات انسانی مؤثر زنان جوان دماوند توسط بهره‌برداری آن‌ها از سازمان‌های مجازی تبیین می‌شود. برای گروه مردان نیز، شدت رابطه بین متغیرها در حد پایین بوده همچنین مقدار ضریب تعیین نشانگر آن است که در مردان تنها ۸/۷ درصد از واریانس میزان مؤلفه نفوذ در نگرش‌ها در ارتباطات انسانی مؤثر مردان جوان دماوند توسط بهره‌برداری آن‌ها از سازمان‌های مجازی تبیین می‌شود.

بررسی فرضیه فرعی سوم

به نظر می‌رسد بین میزان بهره‌برداری جوانان شهر دماوند از سازمان‌های مجازی و مولفه لذت یا مسرت در ارتباطات انسانی مؤثر آن‌ها رابطه وجود دارد. برای بررسی این فرضیه ضمن رسم جدول دو بعدی به تفکیک جنسیت، جهت بررسی رابطه بین متغیرها از آزمون غیر پارامتریک خی دو استفاده شده است. توزیع فراوانی دو بعدی متغیرهای فرضیه فوق و نتایج آزمون خی دو در جدول‌های ۱۰ و ۱۱ آمده است.

جدول ۱۰ : جدول توزیع فراوانی دو بعدی متغیرهای مورد بررسی در فرضیه فرعی سوم (زنان)				
مجموع	میزان بهره‌برداری از سازمان‌های مجازی			مؤلفه لذت در ارتباطات انسانی مؤثر
	کم، بسیار کم یا اصلاً	تا حدودی	بسیار زیاد و زیاد	
۶۰	۴	۱۶	۴۰	بسیار زیاد و زیاد
۱۲	۰	۴	۸	تا حدودی
۲۷	۴	۱۵	۸	کم، بسیار کم و اصلاً
۹۹	۸	۳۵	۵۶	مجموع

جدول ۱۱: جدول توزیع فراوانی دو بعدی متغیرهای مورد بررسی در فرضیه اصلی اول (مردان)

مجموع	میزان بهره‌برداری از سازمان‌های مجازی			مؤلفه لذت یا سرعت در ارتباطات انسانی مؤثر
	کم، بسیار کم یا اصلاً	تا حدودی	بسیار زیاد و زیاد	
۱۰۳	۰	۲۸	۷۵	بسیار زیاد و زیاد
۵۶	۰	۱۰	۴۶	تا حدودی
۸۷	۱۶	۸	۶۳	کم، بسیار کم و اصلاً
۲۴۶	۱۶	۴۶	۱۸۴	مجموع

نتایج آزمون خی دو در جدول ۱۲ آمده است.

جدول ۱۲: نتایج آزمون خی دو جهت بررسی رابطه بین متغیرهای فرضیه فرعی سوم

جنسیت	مقدار خی دو	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
زن	۱۱/۸۰۷	۴	۰/۰۱۹
مرد	۳۷/۹۵۵	۴	۰/۰۰۰

همانگونه که در جدول ۱۲ ملاحظه می‌شود:

در بین زنان، با توجه به اینکه سطح معنی‌داری محاسبه شده از ۰/۰۱ بزرگ‌تر و از ۰/۰۵ کوچک‌تر است فرضیه صفر در سطح معنی‌داری ۰/۰۵ رد شده است. بنابر این با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان اظهار داشت که فرضیه پژوهشی مبنی بر اینکه بین میزان بهره‌برداری زنان جوان دماوند از سازمان‌های مجازی و مؤلفه لذت و مسرت در ارتباطات انسانی مؤثر آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد، مورد تأیید قرار گرفته است.

در بین مردان، با توجه به اینکه سطح معنی‌داری محاسبه شده از ۰/۰۱ کوچک‌تر است فرضیه صفر در سطح معنی‌داری ۰/۰۱ رد شده است. بنابر این با اطمینان ۹۹٪ می‌توان اظهار داشت که فرضیه پژوهشی مبنی بر اینکه بین میزان بهره‌برداری مردان جوان دماوند از سازمان‌های مجازی و مؤلفه لذت و مسرت در ارتباطات انسانی مؤثر آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد، مورد تأیید قرار گرفته است. علاوه بر این جدول ۱۳ شدت رابطه و ضریب تعیین را نشان می‌دهد.

بررسی نقش «سازمان‌های مجازی» در ارتباطات انسانی مؤثر با رویکردی تفسیری به کنش رفتاری... ۲۶۹ □

جدول ۱۳: ضریب کرامر و ضریب تعیین متغیرهای فرضیه فرعی سوم		
جنسیت	ضریب همخوانی کرامر	ضریب تعیین
زن	۰/۲۴۴	۵/۵۹
مرد	۰/۲۷۸	۷/۷۳

جدول فوق نیز حاکی از آن است که با توجه به مقدار ضریب همبستگی کرامر برای گروه زنان، شدت رابطه بین متغیرها در حد پایین بوده همچنین مقدار ضریب تعیین نشانگر آن است که در زنان تنها ۵/۹۵ درصد از واریانس میزان مؤلفه لذت و مسرت در ارتباطات انسانی مؤثر زنان جوان دماوند توسط بهره‌برداری آن‌ها از سازمان‌های مجازی تبیین می‌شود. همچنین برای گروه مردان، شدت رابطه بین متغیرها در حد پایین بوده همچنین مقدار ضریب تعیین نشانگر آن است که در مردان تنها ۷/۷۳ درصد از واریانس میزان مؤلفه لذت و مسرت در ارتباطات انسانی مؤثر مردان جوان دماوند توسط بهره‌برداری آن‌ها از سازمان‌های مجازی تبیین می‌شود.

بررسی فرضیه فرعی چهارم

به نظر می‌رسد بین میزان بهره‌برداری جوانان شهر دماوند از سازمان‌های مجازی و مولفه‌ی گسترش روابط در ارتباطات انسانی مؤثر آن‌ها رابطه وجود دارد. برای بررسی این فرضیه ضمن رسم جدول دو بعدی به تفکیک جنسیت، جهت بررسی رابطه بین متغیرها از آزمون غیر پارامتریک خی دو استفاده شده است. توزیع فراوانی دو بعدی متغیرهای فرضیه فوق و نتایج آزمون خی دو در جدول‌های ۱۴ و ۱۵ آمده است.

جدول ۱۴: جدول توزیع فراوانی دو بعدی متغیرهای مورد بررسی در فرضیه فرعی چهارم (زنان)				
مجموع	میزان بهره‌برداری از سازمان‌های مجازی			مؤلفه گسترش روابط در ارتباطات انسانی مؤثر
	کم، بسیار کم یا اصلاً	تا حدودی	بسیار زیاد و زیاد	
۴۲	۰	۲۰	۲۲	بسیار زیاد و زیاد
۱۱۶	۴	۴	۸	تا حدودی
۴۱	۴	۱۱	۲۶	کم، بسیار کم و اصلاً
۹۹	۸	۳۵	۵۶	مجموع

جدول ۱۵: جدول توزیع فراوانی دو بعدی متغیرهای مورد بررسی در فرضیه اصلی چهارم (مردان)				
مجموع	میزان بهره‌برداری از سازمان‌های مجازی			مؤلفه گسترش روابط در ارتباطات انسانی مؤثر
	کم، بسیار کم یا اصلاً	تا حدودی	بسیار زیاد و زیاد	
۷۷	۰	۱۰	۶۷	بسیار زیاد و زیاد
۵۴	۱۶	۲۸	۱۰	تا حدودی
۱۱۵	۰	۸	۱۰۷	کم، بسیار کم و اصلاً
۲۴۶	۱۶	۴۶	۱۸۴	مجموع

نتایج آزمون خی دو در جدول ۱۶ آمده است.

جدول ۱۶: نتایج آزمون خی دو جهت بررسی رابطه بین متغیرهای فرضیه فرعی چهارم			
جنسیت	مقدار خی دو	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
زن	۱۲/۹۱۱	۴	/۰۱۲
مرد	۱۲۷/۹۴۷	۴	۰/۰۰

همانگونه که در جدول ۱۶ ملاحظه می‌شود:

در بین زنان، با توجه به اینکه سطح معنی‌داری محاسبه شده از ۰/۰۱ بزرگ‌تر و از ۰/۰۵ کوچک‌تر است فرضیه صفر در سطح معنی‌داری ۰/۰۵ رد شده است. بنابراین با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان اظهار داشت که فرضیه پژوهشی مبنی بر اینکه بین میزان بهره‌برداری زنان جوان دماوند از سازمان‌های مجازی و مؤلفه گسترش روابط در ارتباطات انسانی مؤثر آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد، مورد تأیید قرار گرفته است.

در بین مردان، با توجه به اینکه سطح معنی‌داری محاسبه شده از ۰/۰۱ کوچک‌تر است فرضیه صفر در سطح معنی‌داری ۰/۰۱ رد شده است. بنابراین با اطمینان ۹۹٪ می‌توان اظهار داشت که فرضیه پژوهشی مبنی بر اینکه بین میزان بهره‌برداری مردان جوان دماوند از سازمان‌های مجازی و مؤلفه گسترش روابط در ارتباطات انسانی مؤثر آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد، مورد تأیید قرار گرفته است. علاوه بر این جدول ۱۷ شدت رابطه و ضریب تعیین را نشان می‌دهد.

بررسی نقش «سازمان‌های مجازی» در ارتباطات انسانی مؤثر با رویکردی تفسیری به کنش رفتاری... ۲۷۱ □

جدول ۱۷: ضریب کرامر و ضریب تعیین متغیرهای فرضیه فرعی چهارم		
جنسیت	ضریب همخوانی کرامر	ضریب تعیین
زن	۰/۲۵۵	۶/۵
مرد	۰/۵۱۰	۲۶/۰۱

جدول ۱۷ حاکی از آن است که با توجه به مقدار ضریب همبستگی کرامر برای گروه زنان، شدت رابطه بین متغیرها در حد پایین بوده همچنین مقدار ضریب تعیین نشانگر آن است که در زنان تنها ۶/۵ درصد از واریانس میزان مؤلفه گسترش روابط در ارتباطات انسانی مؤثر زنان جوان دماوند توسط بهره‌برداری آن‌ها از سازمان‌های مجازی تبیین می‌شود. همچنین برای گروه مردان، شدت رابطه بین متغیرها در حد متوسط بوده همچنین مقدار ضریب تعیین نشانگر آن است که در مردان ۲۶/۰۱ درصد از واریانس میزان مؤلفه گسترش روابط در ارتباطات انسانی مؤثر مردان جوان دماوند توسط بهره‌برداری آن‌ها از سازمان‌های مجازی تبیین می‌شود.

بررسی فرضیه فرعی پنجم

به نظر می‌رسد بین میزان بهره‌برداری جوانان شهر دماوند از سازمان‌های مجازی و مولفه‌ی کنش یا عمل در ارتباطات انسانی مؤثر آن‌ها رابطه وجود دارد.

برای بررسی این فرضیه ضمن رسم جدول دو بعدی به تفکیک جنسیت، جهت بررسی رابطه بین متغیرها از آزمون غیر پارامتریک خی دو استفاده شده است. توزیع فراوانی دو بعدی متغیرهای فرضیه فوق و نتایج آزمون خی دو در جدول‌های ۱۸ و ۱۹ زیر آمده است.

جدول ۱۸: جدول توزیع فراوانی دو بعدی متغیرهای مورد بررسی در فرضیه فرعی پنجم (زنان)				
مجموع	میزان بهره‌برداری از سازمان‌های مجازی			مؤلفه کنش یا عمل در ارتباطات انسانی مؤثر
	کم، بسیار کم یا اصلاً	تاحدودی	بسیار زیاد و زیاد	
۱۲	۰	۸	۴	بسیار زیاد و زیاد
۱۸	۰	۸	۱۰	تا حدودی
۶۹	۸	۱۹	۴۲	کم، بسیار کم و اصلاً
۹۹	۸	۳۵	۵۶	مجموع

جدول ۱۹: جدول توزیع فراوانی دو بعدی متغیرهای مورد بررسی در فرضیه اصلی پنجم (مردان)				
مجموع	میزان بهره‌برداری از سازمان‌های مجازی			مؤلفه کنش یا عمل درارتباطات انسانی مؤثر
	کم، بسیار کم یا اصلاً	تا حدودی	بسیار زیاد و زیاد	
۶۲	۱۶	۱۸	۲۸	بسیار زیاد و زیاد
۳۰	۰	۱۰	۲۰	تا حدودی
۱۵۴	۰	۱۸	۱۳۶	کم، بسیار کم و اصلاً
۲۴۶	۱۶	۴۶	۱۸۴	مجموع

نتایج آزمون خی دو در جدول ۲۰ آمده است.

جدول ۲۰: نتایج آزمون خی دو جهت بررسی رابطه بین متغیرهای فرضیه فرعی پنجم			
جنسیت	مقدار خی دو	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
زن	۹/۷۹۴	۴	۰/۰۴۴
مرد	۶۹/۸۱۴	۴	۰

همانگونه که در جدول ۲۰ ملاحظه می‌شود:

در بین زنان، با توجه به اینکه سطح معنی‌داری محاسبه شده از ۰/۰۱ بزرگ‌تر و از ۰/۰۵ کوچک‌تر است فرضیه صفر در سطح معنی‌داری ۰/۰۵ رد شده است. بنابر این با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان اظهار داشت که فرضیه پژوهشی مبنی بر اینکه بین میزان بهره‌برداری زنان جوان دماوند از سازمان‌های مجازی و مؤلفه کنش یا عمل در ارتباطات انسانی مؤثر آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد، مورد تأیید قرار گرفته است.

در بین مردان، با توجه به اینکه سطح معنی‌داری محاسبه شده از ۰/۰۱ کوچک‌تر است فرضیه صفر در سطح معنی‌داری ۰/۰۱ رد شده است. بنابر این با اطمینان ۹۹٪ می‌توان اظهار داشت که فرضیه پژوهشی مبنی بر اینکه بین میزان بهره‌برداری مردان جوان دماوند از سازمان‌های مجازی و مؤلفه کنش یا عمل در ارتباطات انسانی مؤثر آن‌ها رابطه معنی‌داری وجود دارد، مورد تأیید قرار گرفته است. علاوه بر این جدول ۲۱ شدت رابطه و ضریب تعیین را نشان می‌دهد.

بررسی نقش «سازمان‌های مجازی» در ارتباطات انسانی مؤثر با رویکردی تفسیری به کنش رفتاری... ۲۷۳ □

جدول ۲۱ ضریب کرامر و ضریب تعیین متغیرهای فرضیه فرعی پنجم		
جنسیت	ضریب همخوانی کرامر	ضریب تعیین
زن	۰/۲۲۲	۴/۹۳
مرد	۰/۳۷۷	۱۴/۲۲

جدول ۲۱ حاکی از آن است که با توجه به مقدار ضریب همبستگی کرامر برای گروه زنان، شدت رابطه بین متغیرها در حد پایین بوده همچنین مقدار ضریب تعیین نشانگر آن است که در زنان تنها ۴/۹۳ درصد از واریانس میزان مؤلفه کنش یا عمل در ارتباطات انسانی مؤثر زنان جوان دماوند توسط بهره‌برداری آن‌ها از سازمان‌های مجازی تبیین می‌شود. همچنین برای گروه مردان، شدت رابطه بین متغیرها در حد متوسط بوده همچنین مقدار ضریب تعیین نشانگر آن است که در مردان ۱۴/۲۲ درصد از واریانس میزان مؤلفه گسترش روابط در ارتباطات انسانی مؤثر مردان جوان دماوند توسط بهره‌برداری آن‌ها از سازمان‌های مجازی تبیین می‌شود.

نتیجه گیری:

دولت الکترونیک شیوه‌ای است برای حصول اطمینان از اینکه همه شهروندان به گونه‌ای یکسان از فرصت مشارکت در تصمیماتی برخوردارند که به نوعی بر وضعیت و کیفیت زندگی آن‌ها تأثیر می‌گذارد. این شکل جدید از حکومت‌داری، شهروندان را از مصرف کنندگان منفعل خدمات دولتی به بازیگران فعال تبدیل می‌کند که می‌توانند در باره‌ی نوع خدماتی که به آن نیاز دارند اظهار نظر کنند. دولت الکترونیک امکانات گسترده‌ای را برای عینیت یافتن آرمان‌های حکومت‌داری خوب فراهم می‌کند و با به کارگیری فناوری‌های جدید ارتباطی و اطلاعاتی به بهبود فرآیندهای ارائه خدمات در بخش عمومی، تسریع ارائه خدمات به شهروندان، پاسخگوتر شدن مأموران دولتی، شفاف شدن اطلاعات، کاهش فاصله میان مردم و دولتمردان، مشارکت اثربخش تر شهروندان و اعضای جامعه مدنی در فرآیند تصمیم‌گیری عمومی، گسترش عدالت اجتماعی از طریق فرصت‌های برابر افراد برای دسترسی به اطلاعات و ... کمک شایانی می‌کند و حکومت‌ها چنانچه بخواهند در مسیر تحقق «حکمرانی الکترونیک خوب»^۱ حرکت کنند باید به ابزار نیرومندی همچون دولت الکترونیک مسلح باشند.

¹ Good Electronic Governance

منابع:

- ابونوری، اسمعیل؛ مومنی، مانی؛ داودی، پدرام (زمستان ۱۳۸۸). نقشه جمعیت شناختی ضریب نفوذ اینترنت در استان مازندران، فصلنامه‌ی انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات، سال پنجم، شماره‌ی ۱۷.
- آب روشن، مصطفی (۱۸ آبان ۱۳۹۲). «جامعه‌ی مدرن، رسانه‌ی مدرن»، ویژه‌نامه‌ی چهار سالگی هفته‌نامه‌ی تحلیلی تفسیری ستاره صبح، سال پنجم، شماره‌ی ۲۰۲.
- بروجرودی علوی، مهدخت؛ بیگنه، صفورا (تابستان ۱۳۹۳). آسیب شناسی اطلاع رسانی خدمات دولت در رسانه‌ها از منظر خبرنگاران و مسئولان روابط عمومی، فصلنامه‌ی علمی - ترویجی وسایل ارتباط جمعی رسانه، سال بیست و پنجم، شماره‌ی ۹۵.
- ترزال، بیکر. (۱۹۸۸). " نحوه انجام تحقیقات اجتماعی "، مترجم: هوشنگ نایی، تهران: انتشارات روش.
- جاسبی، عبدالله (۱۳۸۹). اصول و مبانی مدیریت، نشر حکیم باشی، چاپ اول.
- خرازی آذر، رها (۱۳۸۷). «سایبر دیپلماسی: دیپلماسی در عصر تکنولوژی‌های اطلاعات و ارتباطات» در مجموعه مقالات قدرت سایبر، مجمع تشخیص مصلحت نظام، پژوهشکده‌ی تحقیقات استراتژیک.
- خرازی آذر، رها (تابستان ۱۳۹۳، الف). «دیپلماسی رسانه‌ای؛ چالش‌ها و تعاملات رسانه‌ها و دستگاه‌های دیپلماتیک»، فصلنامه‌ی علمی - ترویجی وسایل ارتباط جمعی رسانه، سال بیست و پنجم، شماره‌ی ۹۵.
- خرازی آذر، رها (۱۳۹۳، ب). «کمپین دیپلماسی رسانه‌ای: عطف به ارتباطات استراتژیک»، انتشارات دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی رسانه‌ها، چاپ اول.
- دادگران، سید محمد (زمستان ۱۳۸۹). مبانی ارتباطات جمعی، انتشارات فیروزه، چاپ پانزدهم.
- رجب زاده، محسن (آذر ۱۳۹۰). «تأثیر عوامل مؤثر بر پذیرش خدمات دولت الکترونیک از سوی کاربران با استفاده از مدل UTAUT (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد)»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد.
- زبردست، زهرا (بهار ۱۳۸۹). بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش دولت الکترونیک از سوی شهروندان استان‌های گیلان و مازندران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور واحد تهران مرکز.
- شاه محمدی، عبدالرضا (۱۳۹۰). «مبانی ارتباطات انسانی: شیوه‌های برقراری ارتباطات مؤثر»، انتشارات فریش، چاپ دوم.
- عقیلی، سید وحید؛ دلاور، علی؛ برادران، هانیه (بهار ۱۳۹۰). «بررسی دیدگاه‌های اساتید علوم اجتماعی نسبت به نقش رسانه‌های دیداری (تلویزیون، ماهواره و اینترنت) در فرایند جهانی شدن با تأکید بر سیاست‌های فرهنگی ایران»، فصلنامه‌ی فرهنگ ارتباطات، سال اول، شماره‌ی ۱.
- فرقانی، محمد مهدی؛ شاه قاسمی، زهره (زمستان ۱۳۸۸). «بررسی دیدگاه‌های متخصصان فنی و صاحب نظران ارتباطی درباره‌ی اطلاع‌رسانی در ایران: پیشبرد جامعه‌ی اطلاعاتی در ایران؛ فرصت‌ها و چالش‌ها»، فصلنامه‌ی انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات، سال پنجم، شماره‌ی ۱۷.
- کواچ، بیل؛ رزنتیل، تام (۱۳۸۹). «اصول روزنامه نگاری: آنچه دست اندرکاران باید بدانند و عامه باید توقع داشته باشند»، مترجم: حمیدرضا زاهدی، انتشارات اطلاعات، چاپ اول.

بررسی نقش «سازمان‌های مجازی» در ارتباطات انسانی مؤثر با رویکردی تفسیری به کنش رفتاری... ۲۷۵ □

- منطقی، مرتضی؛ حسونندی، صبا؛ معمار، فاطمه؛ خواجهی، زینب (زمستان ۱۳۸۸). مرور ادبیات تحقیق چت روم‌ها با تأکید بر ضرورت فرهنگ سازی در فناوری‌های ارتباطی جدید، فصلنامه‌ی انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات، سال پنجم، شماره‌ی ۱۷.
- مهدیزاده، شراره؛ عنبرین، زینب (زمستان ۱۳۸۸). بررسی رابطه‌ی میزان و نحوه‌ی استفاده از اینترنت و هویت فرهنگی جوانان، فصلنامه‌ی انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات، سال پنجم، شماره‌ی ۱۷.
- نجاتی حسینی، سید محمود (زمستان ۱۳۸۸). «هویت شهروندی مجازی: فرصت‌های اینترنتی ممکن و آینده‌های مجازی محتمل»، فصلنامه‌ی انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات، سال پنجم، شماره‌ی ۱۷.
- واعظی، رضا؛ صداقت پور، فرزانه (بهار و تابستان ۱۳۹۱). مطالعه‌ی دولت الکترونیک و چابکی در سازمان ثبت احوال استان تهران، فصلنامه‌ی علمی - پژوهشی مطالعات مدیریت (بهبود و تحول)، سال بیست و دوم، شماره‌ی ۶۷.
- هاشمی، شهناز (۱۳۸۷). «رسانه‌ها و تغییرات فرهنگی» در مجموعه مقالات تکنولوژی‌های جدید رسانه‌ای، مجمع تشخیص مصلحت نظام، پژوهشکده‌ی تحقیقات استراتژیک، چاپ اول.
- زیلنیک، آندرزه (بی تا). «دیوید هاروی؛ اقتصاد سیاسی فضا»، مترجم: مریم امیری، بازیابی در:
 - <http://mehreganmag.com/contents/mehregan۱۶/%D۸%AF%DB%۸C%D۹%۸۸%D۹>
 - Katzy, B.R. (1998). "The virtual enterprise". Handbook of Life Cycle Engineering: Concepts, Models and Thechnologies, Dordrecht.
 - Scott, W.R. (۱۹۹۸). Oorganization rational, natural and open systems, New Jersy: Prentice-Hall.
 - Wildeman, L. (۱۹۹۸). "Alliances and networks: the next generation".International Journal of Technology Management, ۱۵(۱-۲): ۹۶-۱۰۸.

۲۷۶ □ فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی سال یازدهم، شماره چهارم، تابستان ۱۳۹۹